

РЕЦЕНЗИЯ

от доц.д-р Бойка Донева

на дисертационен труд за присъждане образователната и научна степен „Доктор“

по научната специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства“

Автор: Евгения Атанасова Атанасова-Тенева

Тема: Категорията „време“ в творчеството на Кристо и Жан-Клод

Катедра „Изкуствознание“, НХА

Трудът на Евгения Атанасова-Тенева е посветен на един проблем с фундаментално значение за разбиране природата на съвременното изкуство – художествената стойност на категорията „време“, довела до появата на един характерен за втората половина на ХХ век, нов жанр. Анализът е проектиран в творческата практика на Кристо и Жан-Клод, чиито проекти и „пакетажи“ са емблематичен пример за експанзията на „временното изкуство“ върху околната среда и архитектура. В самото дефиниране на подобна тема се съдържа и дискурсът към нейното проблематизиране, а именно – установяване на границите, спецификата и възможностите на временното изкуство, в диалогичния творчески контекст от втората половина на ХХ и началото на ХХІ век. Формулирана по този начин, темата се отличава със своята актуалност, спомага за изясняване параметрите на художествените процеси в съвременното изкуство и задълбочава представата за техния концептуален характер.

В същност, изборът на конкретната тема изглежда напълно логичен, като се вземат предвид интересите на Евгения Атанасова – разпознаваем български журналист и изследовател, към изявите на тандема Кристо и Жан-Клод през последното десетилетие. Нейният личен контакт с авторите, както и участието ѝ в проекта „Плаващите кейове“ на езерото Изео (2016), последвано от поредица документални филми, статии и книга - „Кристо, Владо, Росен и плаващите кейове“ (2018), естествено я отвежда от прагматиката към теоретичните аспекти на темата.

При общ обем от 232 страници, дисертацията е структурирана в Увод, Четири глави, Заключение, Схематична линия на времето, Библиография и Албумна част с илюстративен материал.

В Увода по класическа схема са поставени мотивацията, целта и задачите на труда, постулиран е неговият изследователски потенциал спрямо периметъра на настоящата дисертация. В основна работна теза на изследването е изведен анализът на елемента „време“ - основен творчески принцип в проектите на Христо и Жан-Клод и вариативното проследяване на неговите модификации в цялостното им творчество. Изследването е базирано върху изключително широка историографска база, с ясна критическа рефлексия към основните съчинения. Особено ценен източник на информация са лично проведените интервютата с Христо, с негови съвременници и състуденти от НХА, с артисти, галеристи и изкуствоведи, които разширяват гледните точки на дебата в широката историческа амплитуда от 30-те години на ХХ век до наши дни. В научно обръщение е въведена непубликувана лична кореспонденция на Христо Явашев, както и малко известни, ранни публикации за неговото творчество. Позоваването на тези източници, наред с интервютата, интегрира в текста още един значим изследователски план и спомага за реконструирането на културния профил на периода.

Фундаментален въпрос на всяко обобщаващо размишление, разбира се, е методиката на неговото проследяване. Евгения Атанасова предлага един модифициран методологически прочит, който съчетава възможностите на историческия релативизъм със сравнителния анализ, допълнени с инструментариум от културологичен и социологически порядък. Позоваването на този разностранен метод на интерпретация дава възможност да бъдат изведени както цялостните модели на художественото творчество на Христо и Жан-Клод, така и особеностите на тяхната конкретна прагматика.

Генезисът на събитията респективно налага връщането към началната им точка, поради което *Глава Първа* е посветена на предисторията на проблема – **БИОГРАФИЧНИ ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ФОРМИРАНЕ НА КРИСТО И ЖАН-КЛОД КАТО ТВОРЦИ И ИЗГРАЖДАНЕ НА ОТНОШЕНИЕТО ИМ КЪМ КАТЕГОРИЯТА „ВРЕМЕ“**. Главата има монографичен характер и е изградена на класически линейно-хронологически принцип.

